

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXVI. Bononien. legitimæ. An legitima debeatur præcisè in corporibus, vel assignari possit in pecunia, seu mobilibus; Et de effectibus exinde resultantibus, præsertim circà fructus; Et an pro ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

quo intret obligatio, vel cautio de solvendo facta liquidatione, ut accf. 121 par. 6. recent. apud Cels. decis. 157 num. 3. ubi alia referuntur, & sapius.

71 Quod tamen discretè, pro quantitate, & qualitate alienationum, ac detractionum respectivè. Judicis prudentis arbitrio intelligendū videtur, cum nimis asperum videatur, (ut ob aliquas modicas alienationes, comparativè ad qualitatem, vel quantitatem detractionum, debeat possessor ita de facto privari ejus possessione, ut deinde agendo, diuturnam litem pati cogatur; Et consequenter (ut supra advertitur) theorica seu conclusiones, quas in hac materia habemus, discretè, pro facti qualitate, non autem ad litteram judaico more, pro quocumque casu indefinitè practicandæ videantur.

Aut verò agitur de detractionibus accidentalibus 72 consistentibus in quantitate, vel specie: & iste triplicis speciei, vel naturæ esse solent; Primum scilicet est ratione fideicommissi antiquioris purificati in persona gravati in bonis à secundo testatore possessis; Secundò ratione melioramentorum, vel accessionum; Et tertio ratione aris alieni proprii competentis ante additionem, vel soluti pendente casu restitutionis.

Ubi agitur de prima specie, recepta distinctio est, 73 an jus fideicommissi anterioris sit clarum, vel turbidum, circa ejus requisita tam fideicommissi in genere, quam identitatis bonorum, & non competentia detractionum; Si enim in his omnibus est clarum, ad eum, si ille, qui de eo excipit, non possideret eidem negari non posset immissio, unde secundus fideicommissarius actor ei non esset legitimus contraditor, & tunc sine dubio ipse remanet talis; Secus autem è converso, ut advertitur dicto decis. 198. de fideic. ubi de hoc in specie agitur; Et consequenter ob aliquam modicam turbiditatem, in eo casu fideicommissarius non reputatur legitimus contraditor; Quod tam in asperum videtur ita rigorosè, ac indelimitè accipere, cum pro facti qualitate, discretè pariter id recipiendum videatur.

De secunda specie accessionum, & melioramentorum, ac etiam expensarum litis, vel recuperationis, seu defensionis, & quæ omnia sub melioramentorum nomine veniunt, habetur actum infra decis. 35. ubi particulariter de ista melioramentorum materia agitur.

Et circatertiam aris alieni, practicabilis non est dicta moderna opinio super immissione pro indiviso per quotas, ut advertitur per Rotam decis. 82 n. 30. & seqq. p. 6. rec. Buratt. dec. 946. Ideoque praxis docet unum de duobus extremis (quandoque tamen vitiosè procedendo, ut dictum est, cum conclusionibus in solo rigore litteræ, ac pariformiter in omni casu, non distinguendo circumstantias) Vel scilicet, ut ob eas, hæres efficiatur legitimus contraditor, atque impediat fideicommissario immissionem in totum, donec sequatur satisfactio; Vel ob supra insinuatam rationem differentie, inter detractiones legales, & accidentales, ex eo quod istæ possunt absorbere bona in totum; Vel ex conclusione de qua in sua materia sub tit. de credito ut creditor retinere possit bona debitoris etiam longè majoris valoris donec sibi integrè satisfiat.

E converso autem, ob qualem qualem crediti illiquiditatem, non reputatur legitimus contraditor ad impediendam immissionem, ex pariter supra insinuata regula, seu conclusione, quod ad effectum retentionis, requiritur creditum omninò liquidum, ideoque denegatur pro illiquido; Sed pariter videtur, ut dicendum idem sit quod supra, ut scilicet erroneum sit cum hujusmodi generalibus

propositionibus indefinitè judaico more in omni casu procedere, sed procedi debeat discretè, pro qualitate facti, cuius revera potius, quam juris illa qualitas videtur, & consequenter non regulariter cum solis propositionibus generalibus, sed potius cum singulorum casuum circumstantiis; Atque hoc resultare videtur involutio materia, pro cuius aliqua tali quali dilucidatione, (si possibile est) dependet centum, & centum controversiis, modo pro una, & modo pro altera parte à me disputatis occasione hujus discursus ita adnotasse visum est; Idcirco melior doctrina, seu regulæ, quæ desuper derivari valeat: sive per unam, aut alteram partem desiderari, est rogare Deum, ut Judici adæquatam judicium præbeat, debitamque discretionem, pro dictarum distinctionum seu theoriarum congrua applicatione.

BONONIENSIS LEGITIMÆ

PRO

MARCHIONISSA CAMILLA
ELEFANTUCCIA DE SPADIS,

COM

HERCULANIS.

Casus variè decisus per Rotam.

An legitima debeat præcisè in corporibus vel assignari possit in pecunia, seu mobilibus; & de effectibus exinde resultantibus præsertim circa fructus; Et an pro legitima competant interdita possessoria.

SUMMARYM.

- 1 Acti series.
- 2 Primæ resolutiones in judicio manutentionis.
- 3 Alia in judicio immissionis.
- 4 Qui debeat obtinere in judicio manutentionis, hæres ab intestato, vel ex testamento.
- 5 De eodem, ut regulariter qui prævenit.
- 6 De Statuto Bononiæ in fictione possessionem.
- 7 Pro legitima non competit remedium reale.
- 8 Legitima dicitur quoti a bonorum, ideoque pro non datur immissio.
- 9 Quando competit immissio.
- 10 Veniens ex testamento non potest illud impugnar.
- 11 Quando pro legitima debeat fructus, & quoti non debeantur pro pecunia.
- 12 Et ubi debeat interesse.
- 13 An legitima possit assignari in pecunia.
- 14 Sed quod etiam si detur in pecunia, debeat fructus recompenlativi.
- 15 Quomodo debeat exerceri aequitas assignando legitimum in pecunia.

DISC. XXVI.

Decedens Federicus de Elefantuccis Margaritæ uxori (quam hæredem quoque cum onere fideicommissi instituit) portionem dedit, ut ejus dotem consistentem in quantitate librarum 90. m. in prædiis, seu possessionibus sibi benevisis assequi possit; Sequenti vero morte testatoris, Margarita sibi appropriavit quedam loca montium, ac census, & bona mobilia, quorum valor notabilem dictæ dotis partem imponebat; Moriens autem, in testamento instituit hæredem universali Camilla nepte ex filio prædefuncto, per

Federicum sublicita, reliquit Iſotta filia pro legitima libras octo in bonis extradotalibus; Et in dote quam declaravit esse librarum 90. m. ei reliquit libras 15. m. pro legitima ab herede præstandas infra spatium quatuor annorum ex fructibus duarum possessionum valoris librarum 100. m. circiter dicti Federici, quas in vim dictæ facultatis pro eadem dote sibi appropriare declaravit, ut ita sine scissura conservarentur pro fideicommissio per eam ordinato; Sequuntur verò morte testatrix, Herculani dictæ Iſotta interim defunctæ filii, de factis, ac propria auctoritate tanquam hæredes ab intestato, dissimulato testamento possessionem acceperunt dictorum prædiorum, seu possessionum, Quare exortâ defuere licet cum Camilla herede, eaque introducta in Roia coram Bichii, & dato dubio in iudicio possessorio retinendæ, cui scilicet debita esset manentio, sub diebus 19. Junii 1647. 26. Janii, & 4. Decembris 1648. Camilla hæredi favorabiles prodierunt resolutiones, quæ habentur impressæ inter decisiones Bichii decis. 3. 9. 364. & 372.

Quare Herculani huic iudicio cedentes, ad alterum possessorio adipiscendæ, seu immisionis convolvuntur coram Emerix in locum Bichii defuncti subrogato, atque sub diebus 16. Martii 1661. & 21. Martii 1662. favorabiles reportarunt resolutiones pro immisione per quotas, ad sextam scilicet partem dictarum controversiarum possessionum unâ cum fructibus; Concessa verò nova audientia, & reposita causa coram eodem sub die 1664. recedendo à decisis, dictum fuit dictam immisionem non competere, atque in hoc statu causâ silet, nisi concordia ei finem dederit.

In his autem disputationibus fuerunt puncti; Primò circa interdictum retinendæ, seu manentionis; Secundo super competentia alterius interdicti adipiscendæ, seu immisionis; Et tertio in merito negotii principalis, an scilicet legitima debita esset in quota bonorum, vel in pecunia juxta quantitatem à testatrice relictam; Hujus autem inspectionis præcipuus, ac notabilis effectus percutiebat notabile interesse fructuum interim pendente hac diuturna lite decursorum.

Super primò, ego utpotè ad causam adhuc non evocatus, non scripsi; Decisiones autem coram Bichio super eoditæ, sunt notabiles in articulo seu questione possessorio retinendæ, inter hæredem ab intestato prævenientem, & hæredem testamentarij prævenientem, cui scilicet debita esset manentio, quod postea ego disputavi in Romana hæreditatis de Spanis coram Cerro, de qua habetur actum sub titulo de fidei. disc. 57. ubi enunciantur resolutiones defuere editæ, pro quibus istæ decisiones nimium profuerunt.

Quamvis enim regula sit, ut in hoc iudicio, ille, qui prævenit, obtinere debeat, & consequenter hæres ab intestato præveniens sit manutentendus *Burrat. decis. 186. num. 7. & 730. num. 5. decis. 74. & 76. apud Post. de manut. cum aliis apud eundem Post. de heredit. obs. 42. num. 19.* Attamen in ista causa, contrarium dictum fuit ratione certæ, ac notoriæ malæ fidei, ob certam scientiam testamenti, jam acceptati, ut in dicta alia causa quoque verificabatur; Clarius verò in istis causis Bononiensibus ob particulare Statutum, quod aliquid addit dispositioni juris communis, dum cum decreto annullativo inficit possessionem bonorum vacantium propria auctoritate captam, ideoque ita pro vacua habenda est, ut pluries insinuat *sub tit. de beneficiis*, occasione decreti irritantis contenti in Regulis Cancellarij præsertim in Regula octava seu nona, & habetur actum *Card. de Luca P. III. de Legit.*

in sua materia *sub tit. de iudic. ubi de istis interdictis, eorumque extremis, ac privilegiis.*

Quo verò ad secundum punctum interdicti adipiscendæ, seu immisionis, In primis decisionibus editis favore Actorum, pro ejusdem interdicti competentia, admittitur regula, quam in ultima quoque disputatione Scribentes pro eisdem non negabant, ut ex magis vera, & communi opinione, pro legitima debita ex sola dispositione juris, non competat actio realis, seu interdictum adipiscendæ, sed solum actio personalis, seu verius conditio ex lege, ut ea teris relatis firmatur, *dec. 184. nu. 11. cum seqq. par. 4. divers. decis. 9. nu. 42. & decis. 29. num. 7. p. 7. rec. apud Roias decis. 455. nu. 6.* & frequenter, cum sit conclusio hodie in Curia recepta; Atque in puncto juris etiam verior, dum parente moriente cum testamento, prædicabile non est interdictum seu remedium quorû bonorum quod solum intrat in casu intestati, sed illud concessum in l. fin. C. de edict. div. ADR. tollend. quod ex veriori sententia non datur illi, cui etiam jure particularis dispositionis legitima relicta sit, cum ista dicatur potius quota bonorum quam quota hæreditatis ut in *Tudertina successione 4. Jul. 1653. coram Melio & in Bonon. legati & legitima 2. Maii 1661. coram Bevilacqua.*

Dicebant tamen Scribentes pro actoribus, ac etiam duæ priores decisiones coram Emerix, (eoram quo solum ego pro Camilla rea convenita scribebâ) quod cum in eodem testamento legitima eis relicta esset, ita intrabat de plano interdictum adipiscendæ, vel ratione institutionis, ob quam intraret dictum remedium textus in l. fin. Cod. de edict. div. ADR. toll. vel interdictum Salviani, quod competit pro legato juxta distinctionem, de qua cæteris relatis apud *Merlin. de legit. lib. 5. tit. 4. quest. 3. n. 3. cum seqq.* cum concord, in hujus causæ decisionibus, & frequenter, cum sit distinctio vera, & recepta, & consequenter quod ita solum ex hoc ultimo remedio immissio debita esset.

Non negando autem dictæ theoreticæ seu distinctionis veritatem; Advertendam fallaciam consistere in applicatione, ideoque super hoc puncto (in sensu etiam veritatis) probabilior credidi posteriorem resolutionem pro dicti remedii denegatione, quoniam eatenus id procedit, quatenus ille, qui ex testamento hoc remedium deducere præterdit, idem testamentum approbet, atque ad ejus limites suam petitionem seu actionem exerceat, cum aliâ in jure implicet, ut possit quis se fundare in actu, quem impugnat, atque jus, vel actionem ex eo deducere; Cum igitur in testamento pro bonis extradotalibus relinquatur quædam modica summa librarum octo, atq; pro dotalibus pariter certa quantitas librarum 15. m. solvenda ex fructibus, hinc proinde intrabat dilemma clarum, quod, Aut actores volebant approbare iudicium testatrix, & lis erat finita, dum sibi exhibebatur summa relicta usque ab initio oblata; Aut verò dictum iudicium impugnando petebant legitimam de jure debitam, & tunc ex solo officio Judicis, vel conditione ex lege, non autem ex iudicio testatoris, illa peti dicitur, & consequenter juxta dictam receptam distinctionem hoc remedium possessorium non intrabat.

Demum quoad merita negotii principalis; Cum controversiæ punctus principaliter consisteret in cursu fructuum; Hinc resolutio pendebat ab eo, an dos dictæ Margaritæ consisteret in quantitate librarum 90. m. ut verè constituta fuit, vel potius in specie dictorum duorum prædiorum, seu possessionum in vim facultatis à viro attributa optatarum; Cum enim legitima sit quota bonorum, quæ jure dominij filiis

De LUCA
de
testamento
et ceteris
cvi
9

filii defertur, exinde resultat determinatio fructuum, quæ ab ipsorum bonorum natura, seu qualitate pendet; Si enim assis hæreditarius consistit in bonis fructiferis, tunc ab instanti mortis parentis etiam absque interpellatione, vel mora decurrunt fructus ipso jure utpotè sequela domini, non autem ratione moræ; Secus autem si consistit in pecunia vel in mobilibus, aliisque bonis infructiferis, vel eo consistente in utraque specie, debentur fructus solum proportionabiliter, & pro rata, ut distinguendo, habetur apud Ottob. decif. 12. 38. & 81. decif. 248. p. 11. rec. in Avenionen. pecuniaria 40. Decembris 1656. & 5. Aprilis 1657. coram Verosio, in aliis frequenter, ac advertitur per Leotard. de usur. quæst. 18. n. 21. & insinuat sub tit. de usur.

Id autem procedit, retentâ opinione, quam sequitur Rota, & Curia, & quæ in puncto juris verior videtur, ut pluries advertitur sub tit. de usur. ut scilicet pro credito quantitatis, vel bonorum infructiferorum deberi non possint usuræ, vel accessiones, nisi justificatis solitis requisitis interesse lucri cessantis, vel damni emergentis; Ideoque in locis, in quibus de thylo ista requisita tanquã notoria habentur pro probatis, datâ morâ, ista quæstio remanere videtur inanis, bene tamen proficua in Curia, & alibi, ubi dicta diversa opinio teneatur.

Et consequenter totum pendebat à puncto, validæ, vel invalidæ optionis per dictam Margaritam factæ de duabus possessionibus fructiferis, isteque punctus videbatur potius facti, quàm juris, an scilicet dicta facultas consumpta esset in prima electione facta de locis montium, & censibus aliisque bonis mobilibus, quodque propterea licitum non fuisset variare.

13 Dicebam tamen Scribens tanquam Advocatus, quod ubi etiam assis dictæ Margaritæ consisteret in possessionibus bene sibi applicatis, adhuc, stante ejus præcepto, ut legitima solvi deberet in pecunia, illud servandum esset, quoniam licet regulariter de jure legitima tanquam quota bonorum debeatur in corporibus, ac in proprietate, quinimò de singulis bonis, atque (ut nostri dicunt) de qualibet gleba, adeo ut non teneatur filius, vel parens, cui illa debetur, illam accipere in pecunia, vel mobilibus ex deductis per Gregor. & add. decif. 186. cum aliis, de quibus infra, attamen coarctatum non est Judicis arbitrium cogere filium ad acceptandum parentis judicium, ut legitimam capiat in pecunia, vel in certis bonis minus damnosis, ad evitandam scissuram bonorum, & prædiorum qualificatorum, quæ conservationi destituta sint juxta cons. 113. Oldrad. circa fin. Menoch. de arbitr. cas. 173. num. 30. Rot. decif. 753. par. 1. divers. & apud Merlin. decif. 866. num. 8. cum concordant. per Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 11. num. 19. cum seqq. & insinuat supra disc. 19. Et conferunt quæ ex dicta æquiritiva ratione evitandi scissuram omnium bonorum, plenè collecta habentur per Rotam decif. 336. num. 20. & seqq. par. 9. recen. & disc. præcedenti occasione agendi de alienatione facta aliquorum bonorum in solidum in causam detractionum.

Verùm id non tollebat difficultatem circa cursum fructuum, qui isto casu debentur, quoniam ut bene advertit Leotard de usur. dicta quæst. 18. num. 21. & advertitur in dicta sua materia sub tit. de usur. ac etiam sub tit. de dote occasione agendi de fructibus dotis constitutæ, vel constituendæ, isto casu lex occultat quemdam implicitum contractum emptio- nis, & venditionis, ideoque illa pecunia, in qua legitima præstanda est, dicatur pretium bonorum fructiferorum, in quibus de stricto jure, legitima de-

bita esset, & consequenter, quoad mensuram, seu ratam fructuum eorumdem bonorum debiti fructus recompenlativi, juxta terminos textus in l. curabis Cod. de act. emp. Ideoque stant bene simul ut dictum arbitrium interponi valeat, & tamen, quod id non præjudicet cursui fructuum. Cum etenim dictum arbitrium fundatum sit in quadam æquitate non scripta, huic locus non est, nisi, quando jus alterius patris deterius non efficiatur, cum non debeat exerceri æquitas cum iniquitate, ac præjudicio alterius, ut advertitur sub titulo de emphyt. & alibi pluries, ac etiam disc. præcedenti.

ROMANA LEGITIMÆ DE PAMPHILIIS, CUM

PRINCIPISSA CONSTANTIA
PAMPHILIA LUDOVISIA

PRO
PRINCIPE CAMILLO FRATRE

Discursus in congressu.

An legitima debeatur de bonis alterius, quam parentis, cui à tertio data fuerint cum onere restituendi personæ incertæ ab ipso gravato eligendæ.

SUMMARY M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Statutum non capit bona extra territorium.
- 3 Bona donata veniunt in calculo pro regulari legitima.
- 4 Et quandoque ipsamet bona donata venditari possunt.
- 5 De distinctione, an bona dicantur nominantis, vel primi testatoris.
- 6 In qua parte distinctionis versaremur.
- 7 De ratione dubitandi in casu.

DISC. XXVII.

CUM Innocentius X. disposuerit, ut quædam bona largita, vel largienda Olympiæ ejus germani fratris uxori, cadere deberent sub primogenitura per ipsum erecta, vel erigenda in ejusdem germani fratris jam defuncti descendibus; Deindeque de tempore morti proximo, post jam sequutam dictam erectionem, cum reservatione liberæ facultatis disponendi de bonis assignatis, aliqua bona per dictam Olympiam acquisita, & possessa, eidem liberè donasset, cum facultate de illis liberè disponendi, ita tamen quod non factâ substitutione, vel nominatione censerentur ad eadem bona vocati, Princeps Camillus Pontificis nepos, & Olympiæ filius respectivè, ac alii juxta ejusdem primogenituræ ordinem; Dictaq; Olympia vivens factis aliquibus reservationibus, successorem tam in dictis, quàm in aliis ejus bonis per actum inter vivos dictum Camillum nominasset, eumque postmodum in testamento hæredem quoque scripserit; Hinc Constantia Olympiæ filia, uxor Principis Nicolai Ludovisii, præterea cepit sibi deberi legitimam in præfatis bonis et Pontificis patris dispositione, ut supra obvenientibus, utpotè effectis de ass. vel hæreditate matris, ac que benevolè coram qualificato Cardinali arbitro, aliquo